

Asia: VN/33301/2025

Arbets- och näringsministeriets begäran om utlåtande om utkastet till regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om arbetssökandes rätt till utkomstskydd för arbetslösa under tiden för öppna högskolestudier

Lausunnonantajan lausunto

1. Allmänna kommentarer

Hanken tackar för möjligheten att avge utlåtande om utkastet till regeringens proposition.

Att utvidga arbetslösas möjligheter att utveckla sin kompetens genom öppna högskolestudier och minska den administrativa bördan vad gäller arbetslöshetsförmåner är mål som vi understöder.

Lagändringen sänder ett viktigt budskap om att arbetslösa uppmuntras att utveckla sin kompetens och höja sin utbildningsnivå som en del av förbättringen av sysselsättningsförutsättningarna. Möjligheten att avlägga öppna högskolestudier utan inverkan på arbetslöshetsförmånen förbättrar individens ekonomiska förutsebarhet. Även om effekterna på det totala antalet personer som avlägger öppna högskolestudier bedöms vara måttliga, kan konsekvenserna på individnivå vara betydande och positiva.

Den föreslagna lagändringen gällande integration dock inte att föredra, eftersom personer som omfattas av integrationsåtgärder inte befinner sig i en jämlik utgångsposition jämfört med den infödda befolkningen.

2. Era kommentarer om ändringarna i lagen om utkomstskydd för arbetslösa

Propositionens mål är förståeliga och på en allmän nivå värda att understöda.

Den föreslagna åldersgränsen på 25 år kan dock inte i alla avseenden betraktas som problemfri. Det är förståeligt att man inte önskar att arbetslöshetsförmånen utvecklas till en primär studiestödsform för unga på bekostnad av studiestödet. Samtidigt är en lag som innehåller olika bestämmelser om samma rättighet för personer under 25 år och personer över 25 år inte förenlig med principen om likabehandling. Förslaget innebär också att unga under 25 år som deltar i studiesedelförsöket får motstridiga signaler om vikten av högre utbildning.

Det är också problematiskt att förslaget om ändring i lagen om främjande av integration försämrar möjligheterna för integrerade personer att genomföra öppna högskolestudier med arbetslöshetsförmån. Etableringen på arbetsmarknaden för personer i integration är ofta mångdubbelt svårare än för den infödda befolkningen och att ytterligare begränsa dessa personers möjligheter till meningsfull integrationsfrämjande sysselsättning är inte ändamålsenligt. Dessa förändringar bör omprövas ur perspektivet av positiv särbehandling i enlighet med 9 § i lagen om likabehandling.

Vidare anser vi att lagstiftningen bör behandla studier med samma innehåll och samma mål på ett likvärdigt sätt, oberoende av den administrativa formen för studierätten. Fristående studier bör här likställas med öppna högskolestudier.

3. Era kommentarer om ändringarna i lagen om ordnande av arbetskraftsservice

Inga särskilda synpunkter.

4. Era kommentarer om propositionens konsekvenser och konsekvensbedömningar

Vi ser det som positivt att personer som är arbetslösa vid behov kan utveckla sin kompetens även genom öppna studier utan att det påverkar deras arbetslöshetsförmåner. Detta torde minska det administrativa arbetet både för sysselsättningstjänsterna och för arbetslösa arbetssökande.

De åtgärder som föreslås i propositionen torde i viss mån öka studiebenägenheten vid öppna universitet. Det kan förutses att studerandevolymer korrelerar med det rådande sysselsättningsläget sålunda att en ökning av särskilt antalet akademiskt arbetslösa leder till att fler lockas av öppna högskolestudier.

Just nu riktas samtidigt flera olika förändringsförväntningar mot den öppna högskoleutbildningen. Vi tar i bruk studiesedel för dem som blivit utan studieplats, förväntas effektivisera vår användning av den öppna leden som del av studentantagningen (Hanken har redan länge haft en omfattande antagning via öppna universitetsstudier) och eventuellt börja erbjuda examina via öppen högskoleutbildning, samtidigt som avgiftsregleringen liberaliseras. Under flera år har det också funnits ett tryck på att öka antalet utbildningsplatser som leder till examen, vilket innebär att högskolorna befinner sig i en situation där det är ytterst utmanande att bedöma de korsvisa effekterna av alla förändringar. Effekterna av dessa förändringar bör bedömas som en helhet snarare än genom att analysera enskilda lagändringar.

En av de centrala osäkerhetsfaktorerna i propositionens konsekvensbedömning hänför sig till den riktlinje som regeringen drog upp vid sin halvtidsöversyn 2025, enligt vilken det senare blir möjligt att avlägga examen genom öppna högskolestudier. För närvarande övergår årligen cirka 6 000 studerande till att studera för examen via en öppen kanal. För närvarande är beloppet rätt litet, vilket begränsar den eventuella risken för att studiestöden ersätts med arbetslöshetsförmån

5. Hur bedömer ni de sammantagna konsekvenserna av förslaget om avläggande av examen och underlättandet av öppna studier för arbetslösa? Anser Ni att det är sannolikt att andelen som avlägger examen via öppna högskolestudier kommer att öka betydligt jämfört med den nuvarande öppna ledens volym?

Att bedöma sammantagna konsekvenser är i detta skede utmanande. Vi förväntar oss inte att det sker någon betydande ökning av öppna högskolestudier bland arbetslösa på kort sikt. Om

möjligheten att avlägga examen via öppna högskolestudier i framtiden öppnas fullt ut, bör effekterna följas upp noggrant.

Avgiften för en eventuell examen som avläggs genom öppna högskolestudier måste täcka de kostnader som uppstår vid ordnandet av utbildningen, såsom kostnader för undervisning, handledning och studieadministration. Detta betyder att kostnaden för examen kommer att vara relativt hög i förhållande till de nuvarande avgifterna för öppna högskolestudier.

Vi anser det därför osannolikt att en avgiftsbelagd högskoleexamen avsevärt skulle höja utbildningsnivån eller frigöra studieplatser exempelvis för dem som söker sin första studieplats. En eventuell ökning i antalet examensstuderande kommer på grund av kostnaden troligen heller inte att ske inom målgruppen arbetslösa arbetssökande. De mest sannolika konsekvenserna av en avgiftsbelagd examen är en ökning av den administrativa byråkratin samt en ökad utbildningsmässig ojämlikhet.

Våren 2024 höjde regeringen maximiavgifterna för öppen högskoleundervisning från 15 euro till 45 euro per studiepoäng. Tills vidare har avgifterna höjts måttligt.

6. Hur bedömer ni att rätten att avlägga examen via öppna högskolestudier skulle ändra studieavgifterna?

Utvecklingen av studieavgifterna beror särskilt på vilken finansieringsmodell som i slutändan utformas för examina som avläggs via öppna högskolestudier. Om avgifterna förutsätts motsvara de faktiska kostnaderna kommer studieavgifterna att höjas avsevärt från nuvarande nivå.

Vi anser att det är viktigt att den öppna högskoleutbildningen även fortsättningsvis förblir en utbildningsform där studieavgifterna är rimliga. Höga avgifter för öppna högskolestudier leder till en situation där socioekonomiska skillnader i oskäligt hög grad påverkar individens möjligheter till utbildning. Det är orealistiskt att arbetslösa skulle vara målgruppen för detta förslag. Snarare riktar det sig till personer som är i arbete och redan har en högskoleexamen.

Vi anser det viktigt att eventuella förändringar bereds omsorgsfullt och att konsekvenserna bedöms grundligt innan beslut fattas.

Gerkman Linda
Hanken Svenska handelshögskolan - Enheten för utbildning och digitala tjänster/Öppna universitetet och samarbetsstudier